

Inhoud

Inleiding: Kwetsbaarheid en veerkracht bij kinderen	11
Deel 1 Opgroeien of opvoeden: de grenzen bepalen	17
1 Het zware stemepl van de opvoeding	19
1.1 Hektor, Andromache en Astyanax	19
1.2 Weeskinderen en resusaapjes: opmaat tot de gehechtheidstheorie	20
1.3 Een 'Vreemde Situatie': het meten van individuele verschillen	23
1.4 het ABCD van gehechtheid bij kinderen; de Vreemde-Situatieprocedure	24
1.5 Het DEFU van gehechtheid bij volwassenen: het Gehechtheidsbiografisch Interview	27
1.6 Het zwaarste stempel: ouder of kind?	
2 Genetische grenzen aan de opvoeding	35
2.1 Licht, lucht en liefde	35
2.2 Genen of omgeving?	37
2.3 genen voor gehechtheid en sensitiviteit?	38
2.4 Tweelingen en adoptiekinderen	40
2.5 Is gehechtheid erfelijk?	42
2.6 Gehechtheid bij tweelingen	44
2.7 Gedeelde en unieke omgeving bij gehechtheid	45
2.8 Moleculair genetisch onderzoek: het dopaminesysteem	47
2.9 Interactie van genen en omgeving	49
2.10 Niet ieder kind is even opvoedbaar: differentiële ontvankelijkheid	51
2.11 Genen én omgeving, maar de omgeving trekt aan het langste eind	54
Deel 2 Culturele grenzen en onbegrensde mogelijkheden	57
3 Crossculturele patronen van gehechtheid	59
3.1 Universeel of cultuurspecifiek?	59
3.2 Netwerken van gehechtheid	61
3.3 Afrika: gehechtheid in netwerken van opvoeders	63
3.4 De Verenigde Staten: gehechtheid, etniciteit en sociaaleconomische status	69
3.5 Grensgeval: de Israëlische kibboetsen	74
3.6 Japan: gehechtheid en amae	75
3.7 Indonesië: gehechtheid in moslimgezinnen	78
3.8 Een evolutionair model van gehechtheid	78
4 Collectieve opvoeding in de kibboets	81
4.1 Een natuurlijk experiment	81
4.2 Historische en ideologische achtergronden	82
4.3 Collectieve opvoeding in de praktijk: verleden en heden	84
4.4 Opvoeding van jonge kinderen in de kibboets	89
4.5 Gevolgen voor de ontwikkeling	92
4.6 Gehechtheidsonderzoek in de kibboets	95
4.7 Relaties met leeftijdgenoten	100
4.8 De grens overschreden?	103

Deel 3 Over de grens: traumatische ervaringen overleven 105

5	Drie generaties Holocaust?	107
5.1	De Holocaust	108
5.2	De Nederlandse paradox	108
5.3	Sequentiële en secundaire traumatisering	109
5.4	De psychische gevolgen van de Holocaust	111
5.5	Drie generaties Holocaust?	113
5.6	De driegeneratiestudie	114
5.7	Holocausteffecten in de tweede en derde generatie	116
5.8	Veerkracht bij overlevenden van de Holocaust	119
6	Kindermishandeling in Nederland	123
6.1	Wat is kindermishandeling?	124
6.2	Kindermishandeling in de wet	125
6.3	Hoe vaak doet kindermishandeling zich voor?	126
6.4	Waar vindt de meeste kindermishandeling plaats? Risicofactoren	128
6.5	Informanten of vragenlijsten?	132
6.6	Intergenerationele overdracht van kindermishandeling	134
6.7	Een bio-ecologisch model van kindermishandeling	134
6.8	Preventie van kindermishandeling	138
6.9	Klinische behandeling: holdingtherapie?	140
6.10	Kindermishandeling gedogen?	141

Deel 4 Structurele verwaarlozing: opgroeien in weeshuizen en internaten 143

7	Verwaarlozing in moderne weeshuizen	145
7.1	Weeshuizen rampzalig?	146
7.2	Heterogeniteit van tehuisopvoeding	146
7.3	Het Metera Kindertehuis in Griekenland	147
7.4	De kwaliteit van de gehechtheidsrelaties in Metera	148
7.5	Tehuisopvoeding en veerkrachtige kinderen	150
7.6	Weeshuizen in Oekraïne	151
7.7	Stressregulatie uit balans	152
7.8	Verschillen in stressregulatie tussen kinderen	154
7.9	Structurele verwaarlozing, schadelijke gevolgen	155
8	Pubers in internaten: losse banden	157
8.1	Waarom residentiële opvoeding in Nederland?	158
8.2	Orthopedagogisch centrum Ottho Gerhard Heldring: de trajectbenadering	160
8.3	Mentor en pupil: een gehechtheidsperspectief op de therapeutische relatie	163
8.4	Gehechtheid bij de jongeren in de Heldringstichting	166
8.5	Een therapeutisch dilemma	169
8.6	Veilige banden?	171

Deel 5 Verleggen van grenzen: pedagogische interventies 173

9	Opvoeden ondersteunen met videofeedback	175
----------	--	-----

9.1	Spiegelen van gedrag: videofeedback	175	
9.2	VIPP: ouder en kind op video	176	
9.3	Toepassingen van VIPP	180	
9.4	Het succes van korte, interactiegerichte interventies	181	
9.5	VIPP en gedesorganiseerde gehechtheid	182	
9.6	Gedrag en mentale representatie	184	
9.7	Vaders en kinderen	185	
9.8	Doelgerichte en brede interventies: gaan ze samen?	186	
10	Adoptie als pedagogische interventie	189	
10.1	Eeuwenoud: Mozes	189	
10.2	Adoptie: een drastische verandering van opvoedingsomgeving	190	
10.3	Inhaalslag door adoptie	192	
10.4	De lange geschiedenis van adoptie	195	
10.5	Dieren adopteren ook	196	
10.6	Adoptie een effectieve interventie? Meta-analyses	198	
10.7	Onbegrensde veerkracht van adoptiekinderen	206	
10.8	De adoptiedriehoek: is adoptie etisch verantwoord?	208	
	Nabeschouwing : Over gehechtheid, trauma en veerkracht	213	
	Noten	220	
	Literatuur	230	
	Zakenregister	264	
	Over de auteur	271	